

**ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ
ՄԱՆԱԳԵՏՆԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԵՎ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԳԻՐՆԵՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ**

ԵՎԳԻՆԵ ՎԱՐԳԱՆՅԱՆ

*ԵՊՀ սոցիալական աշխատանքի և
սոցիալական տեխնոլոգիաների
ամբիոնի ասիստենտ, ս. գ. ք.*

Հայաստանում համայնքային սոցիալական աշխատանքի զարգացումը թևակոխում է նոր փուլ: Դա մեծամասամբ պայմանավորված է այն օրենսդրական փոփոխություններով, որ վերջին մի քանի տարիների ընթացքում կատարվել են թե՛ բնակչության սոցիալական պաշտպանության, թե՛ տեղական ինքնակառավարման բնագավառներում: Մասնավորապես, դեռ 2014 թվականին ընդունվել է ՀՀ օրենքը «Սոցիալական աջակցության մասին», որի միջոցով սահմանվել են համայնքային սոցիալական աշխատողի հիմնական իրավունքները և պարտականությունները, իսկ 2016 թվականին ընդունվել է «Տեղական ինքնակառավարման մասին» նոր օրենքը, որն ամրագրել է 5000-ից ավելի բնակիչ ունեցող բոլոր համայնքներում սոցիալական աշխատողի հաստիք ունենալու պահանջը:

Օրենսդրական այս փոփոխությունները և դրանցից բխող նախաձեռնություններն ու ծրագրերը նպաստում են Հայաստանում համայնքային սոցիալական աշխատանքի ինստիտուտի կայացմանը: Այնուամենայնիվ, այդ ճանապարհին դեռևս առկա են մի

շարք հիմնախնդիրներ, որոնցից հարկ է առանձնացնել համայնքային սոցիալական աշխատանքի կադրերի պատրաստման և վերապատրաստման խնդիրները: Սակայն մինչ այդ խնդիրներին անդրադառնալը նախ ուսումնասիրենք Հայաստանում համայնքային սոցիալական աշխատանքի ինստիտուտի ներդրման փորձը և համայնքային սոցիալական աշխատողների պատրաստման ու վերապատրաստման գործում ձևավորված պրակտիկան:

Համայնքային սոցիալական աշխատանքի ինստիտուտի ներդրումը մեր երկրում ընթացել է երեք տարբեր ուղղություններով: Դրանցից մեկի նախաձեռնողը կառավարությունն էր, որի՝ դեռ 2006 թվականին ընդունված N 926-Ն որոշմամբ մարզպետարանների աշխատակազմերի սոցիալական ծառայությունների տարածքային մի քանի գործակալություններ հանձնվեցին քաղաքային հինգ համայնքների ենթակայությամբ¹: Չնայած գործակալությունների ենթակայության փոփոխությամբ դրանց կողմից մատուցվող ծառայություններն էական փոփոխություններ չկրեցին, այնուամենայնիվ դրանք սկսեցին համարվել համայնքային սոցիալական ծառայություններ, իսկ աշխատողներին տրվեց համայնքային ծառայողի դասային աստիճան: Քաղաքային ենթակայության սոցիալական աջակցության տարածքային բաժիններն այսօր էլ գործում են նույն ենթակայությամբ, սակայն սահմանափակվում են միայն պետական սոցիալական ծրագրերի իրականացմամբ՝ հնարավորություն չունենալով անհատականացված և տեղային առանձնահատկու-

---

¹ Տե՛ս «ՀՀ մարզպետարանների աշխատակազմերի մի շարք սոցիալական ծառայությունների տարածքային գործակալություններ քաղաքային համայնքային ենթակայության հանձնելու և ՀՀ կառավարության մի շարք որոշումներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության N 928-Ն որոշում, 2006:

թյուններից ու կարիքներից բխող ծառայություններ մատուցել կոնկրետ համայնքներում:

Համայնքային սոցիալական աշխատանքի զարգացման մյուս ուղղությունն ապահովեցին տեղական և միջազգային հասարակական կազմակերպությունները: Վերջիններս դեռ 2000-ականների սկզբներից բնակչության խոցելի խմբերի սոցիալական աջակցության ցուցաբերմանը միտված ծրագրերում ներմուծեցին համայնքային սոցիալական աշխատանքի բաղադրիչը և շահառուների սոցիալական սպասարկումը սկսեցին իրականացնել համայնքային սոցիալական աշխատողի գործունեության միջոցով: Մինչ օրս հասարակական կազմակերպություններից շատերը կարևորում են սոցիալական ծառայությունների կազմակերպումը տեղական մակարդակում և շահառուներին սոցիալական աջակցության տրամադրումն իրենց բնակչության վայրում:

Համայնքային սոցիալական աշխատանքի զարգացման մյուս ուղղության պատասխանատուները հենց համայնքներն են, մասնավորապես տեղական ինքնակառավարման մարմինները, որոնք, ջանալով որևէ կերպ արձագանքել բնակիչների սոցիալական հիմնախնդիրներին և օրըստօրե սրվող սոցիալական կարիքներին, իրենց նախաձեռնությամբ համայնքային ծառայողների շարքում ներմուծել են սոցիալական հարցերի համար պատասխանատու մասնագետի հաստիք կամ գործող հաստիքներից մեկին վերագրել նմանատիպ գործառնություններ իրականացնելու պարտականություններ: Չնայած այդ պարտականությունները որոշ առումներով հարում են համայնքային սոցիալական աշխատողի գործառնություններին, այնուամենայնիվ, մասնագիտական պատրաստվածության,

ֆինանսական և մի շարք այլ խնդիրների պատճառով համապատասխան հաստիք զբաղեցնող մասնագետները դժվարանում են բնակչությանը տրամադրել համայնքային սոցիալական աշխատանքի համալիր և հասցեական ծառայություններ:

Որքան տարբեր են Հայաստանում համայնքային սոցիալական աշխատանքի ներդրման և զարգացման ուղղությունները, այնքան տարբեր մոտեցումներ են որդեգրվել համայնքային սոցիալական աշխատանքի կադրերի պատրաստման և վերապատրաստման գործընթացներում: Այդ գործընթացների հիմնական պատասխանատուներից են սոցիալական աշխատանքի մասնագետների պատրաստմամբ զբաղվող բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները: Հայաստանում գործում է այդպիսի 6 հաստատություն: Դրանք չնայած չեն պատրաստում համայնքային սոցիալական աշխատանքի նեղ մասնագիտացում ունեցող կադրեր, այնուամենայնիվ, «զբաղվում են ընդհանուր սոցիալական աշխատանքի կադրերի պատրաստմամբ և մասնագիտական դաշտը պարբերաբար համալրում են բարձր որակավորում ունեցող կադրերով²»:

Այսօր արդեն ակնհայտ է այն միտումը, համաձայն որի՝ համայնքային սոցիալական աշխատանքի ծառայություններում առաջնահերթություն է տրվում սոցիալական աշխատանքի՝ բարձրագույն կրթություն ունեցող մասնագետներին: Սակայն, պայմանավորված այդ կադրերի փոքրաթիվ լինելով, ինչպես նաև ելնելով

---

² Տե՛ս Խաչատրյան Ա., Սոցիալական աշխատանքի գիտության զարգացման հնարավորությունները Հայաստանում/ Սոցիալական աշխատանքի տեսությունը, կրթությունն ու պրակտիկան արդի բարեփոխումների համատեքստում. գիտագործնական համաժողովի նյութերի ժողովածու-2012, Երևան, «Աստղիկ», 2013, էջ 79:

այն հանգամանքից, որ ՀՀ օրենսդրությունը հնարավորություն է տալիս սոցիալական աշխատանքի՝ կրթություն չունեցող մասնագետներին համապատասխան վերապատրաստումներ անցնելու դեպքում ևս գործել որպես սոցիալական աշխատող³, դաշտը շարունակաբար համալրվում է նաև սոցիալական աշխատանքի՝ կրթություն չունեցող մասնագետներով: Այդ մասնագետների վերապատրաստումների հարցը դառնում է հրատապ խնդիր, որին արձագանքելու նպատակով մշակվել և ներդրվել են որոշ մեխանիզմներ: Մասնավորապես Երևանի պետական համալսարանում, որը «Հանրապետությունում սոցիալական աշխատանքի գծով կադրերի պատրաստման առաջատարներից է⁴», գործում է հեռավար ուսուցման համակարգը, որի միջոցով մասնագիտական կրթություն ստանում և պարբերաբար վերապատրաստվում են սոցիալական աշխատանքի ապագա կամ ներկայիս մասնագետները: Մյուս տարբերակը համայնքային ծառայողների համար կազմակերպվող վերապատրաստումները և ատեստավորման գործընթացներն են, որոնք նախատեսված են տեղական ինքնակառավարման մարմինների ենթակայությամբ գործող սոցիալական ծառայությունների մասնագետների համար: Դրանք կազմակերպվում և անց են կացվում օրենքի պահանջով, առնվազն երեք տարին մեկ անգամ: Սակայն վերոնշյալ վերապատրաստումները դժվար է կոչել «բուն մասնագիտական», քանի որ դրանք առավելապես սահմանափակ-

---

³ Տե՛ս «Սոցիալական աջակցության մասին» ՀՀ օրենք, հոդված 39:

⁴ Տե՛ս Խաչատրյան Ա., ՀՀ-ում սոցիալական աշխատանքի կրթությանը և պրակտիկային այսօր ներկայացվող մարտահրավերները/Սոցիալական քաղաքականությունը և սոցիալական աշխատանքի պրակտիկան ՀՀ-ում. արդի զարգացումներ. Գիտագործնական համաժողովի նյութերի ժողովածու- 2014, Երևան, «Աստղիկ», 2015, էջ 98:

վում են մասնագիտությանը և հարակից ոլորտներին վերաբերող օրենսդրական դաշտի ուսումնասիրությամբ:

Սոցիալական աջակցության տարածքային մարմինների մասնագետները, համալիր սոցիալական ծառայությունների ներդրմամբ պայմանավորված, վերջին 5 տարիների ընթացքում անցան սոցիալական դեպքի վարմանը նվիրված մասնագիտական վերապատրաստումներ, սակայն դրանց շարունակականության խնդիրը դեռևս լուծված չէ:

Հասարակական կազմակերպությունները համայնքային սոցիալական աշխատողների պատրաստման և վերապատրաստման խնդիրը փորձում են լուծել յուրովի՝ կարճատև վերապատրաստումներ կազմակերպելու, ոլորտի փորձագետների մասնակցությամբ տեղերում փորձի փոխանակման և ուսուցման միջոցառումներ անցկացնելու, իրենց մասնագետներին կրթական համապատասխան ծրագրերում ներգրավելու միջոցով:

Այսպիսով՝ մենք այսօր ունենք համայնքային սոցիալական աշխատողների վերապատրաստման բավականին «խայտաբղետ» դաշտ, տարաբնույթ մոտեցումներ և բազմազան մեխանիզմներ: Սակայն հաշվի առնելով համայնքային սոցիալական աշխատանքի նոր զարգացումները, ինչպես նաև մեծ թվով կադրերի վերապատրաստման անհրաժեշտությունը՝ կարևոր է ներդնել մասնագետների վերապատրաստման միասնական համակարգ:

Այսօր սոցիալական աշխատանքի մասնագետների վերապատրաստումներով, բացի բարձրագույն ուսումնական հաստատություններից, զբաղվում է նաև ՀՀ կառավարությունը՝ ի դեմս աշխատանքի և սոցիալական հետազոտությունների ազգային ինստի-

տուտի: Համապատասխան լիազորություններ ունի նաև սոցիալական աշխատողների մասնագիտական ընկերությունը, որը սոցիալական աշխատողների հայկական ասոցիացիան է: Բոլոր այդ կառույցների լիազորությունները, դրանց միջև գործառույթների ու պարտականությունների բաշխումը, ինչպես նաև համագործակցության եզրերն ու ձևաչափերը հստակեցված չեն: Դրանց գործունեությունը համաձայնեցված չէ և չի նպաստում սոցիալական աշխատանքի գծով կադրերի պատրաստման կամ վերապատրաստման միասնական համակարգի ներդրմանը: Այդ ուղղությամբ առաջնային քայլերից կարող են լինել սույն կառույցների միջև գործառույթների հստակ բաշխումը և համագործակցության մեխանիզմների ներդրումը. դրանք քայլեր են, որոնք կարող են էապես նպաստել նաև համայնքային սոցիալական աշխատանքում կադրային խնդիրների լուծմանը: Կարևոր է նաև քննարկել ու համաձայնության գալ համայնքային սոցիալական աշխատողների պատրաստմանը և վերապատրաստմանը վերաբերող բովանդակային խնդիրների, մասնավորապես ուսումնառության կազմակերպման նախընտրելի ձևաչափերի, ուսումնական ծրագրերի, մոդուլների բովանդակության շուրջ:

Անդրադառնալով սոցիալական աշխատանքի կրթության միջազգային փորձին՝ նշենք, որ սոցիալական աշխատանքի գծով կադրերի պատրաստման գործընթացներում հատուկ շեշտադրում է ստանում *փորձառական ուսուցման* (experiential learning) մեթոդը, որը ենթադրում է.

1. գիտելիքահեն ուսումնառության միջոցով ձեռք բերված գիտելիքների և հմտությունների կիրառում պրակտիկայում,

2. անմիջապես գործնական աշխատանքների և պրակտիկ գործունեության ընթացքում գիտելիքների ու հմտությունների յուրացում և դրանց կիրառում,

3. փորձառու մասնագետների գործունեության դիտարկում և վերլուծություն, օրինակ՝ տեսադիտումների միջոցով⁵:

Փորձառական ուսուցման դեպքում կրթական գործընթացների առանցքում դրվում են մասնագիտական փորձը և դրա միջոցով յուրացված գիտելիքներն ու հմտությունները⁶: Սոցիալական աշխատանքի կադրերի պատրաստման և վերապատրաստման գործընթացներում այս մեթոդն ունի էական նշանակություն, քանի որ սոցիալական աշխատանքը կիրառական մասնագիտություն է և չի կարող հիմնվել միայն տեսության ուսումնասիրություններ ենթադրող ուսուցման մեթոդների վրա: Ավելին, տեսաբաններից շատերը պնդում են, որ սոցիալական աշխատանքի կրթության համակարգում մասնագիտական պրակտիկան և անհրաժեշտ փորձի ձեռքբերումն առաջնային դեր ունեն⁷: Համայնքային սոցիալական աշխատանքում այս մեթոդի կիրառումը ևս կարևորվում է, քանի որ հնարավորություն է ընձեռում սոցիալական աշխատանքի մասնագետներին սովորել հենց համայնքում գործելու միջոցով. հանգամանք, որից շահում է և՛ սովորողը, և՛ համայնքը, քանի որ հնարավոր է դառնում համայնքին անհրաժեշտ սոցիալական ծառայությունների

---

⁵ St'u Learning and Teaching in Social Work: Towards Reflective Practice/ Margaret Yelloy, Mary Henkel, Jessica Kingsley Publishers, London, Philadelphia, 2005, էջ 8:

⁶ St'u Perspectives on thinking, learning and cognitive styles/Robert Sternberg, Routledge, New York, 2001, էջ 14:

⁷ St'u Eleanor R. Tolson, Judy Kopp. The practicum: clients, problems, interventions and influence on students practice/ Journal of Social Work Education, #24, 1988, էջ 123-124:

մատուցումը զուգակցել մասնագետների ուսուցմամբ⁸: Փորձառական ուսուցման վերոնշյալ մեթոդներն ընդունված է հակիրճ բնութագրել որպես **«ուսուցում գործելու միջոցով»**: Դրանց կիրառումը սոցիալական աշխատանքի կադրերի պատրաստման և վերապատրաստման ընթացքում ապահովվում է ուսումնական պրակտիկաների, փորձնական գործունեության կազմակերպման միջոցով⁹:

Համայնքային սոցիալական աշխատողների պատրաստման և վերապատրաստման գործընթացներում ուսուցման ընդունված մեթոդների կիրառումը Հայաստանում կունենա իր յուրահատկությունները: Նախ դա պայմանավորված է նրանով, որ այսօր մեր երկրում գործող սոցիալական աշխատողներն ունեն տարբեր կրթություն և մասնագիտություն, իրենց մասնագիտական գործունեության մասին ունեն տարբեր պատկերացումներ և տարբեր չափով են հավատարիմ այն պահանջներին, որոնք մասնագիտությունը ներկայացնում է իրենց¹⁰: Հետևաբար, անհրաժեշտ է տարբերակված մոտեցում ցուցաբերել նրանց կրթական կարիքների հանդեպ: Դա նշանակում է, որ այդ մասնագետների կրթությունը կամ շարունակական ուսուցումն անհրաժեշտ է կազմակերպել գիտելիքների նախնական գնահատման ընթացակարգերի կիրառումից հե-

---

⁸ Stū Mylo G. Jennings. Community practice: a training ground for social work students. The Qualitative Report, 6 (1,) 2001, <http://nsuworks.nova.edu/tqr/vol6/iss1/1>, 17.03.2018, ժամը 15:40:

⁹ Stū Eleni Papouli. Field learning in social work education: Implication for educators and instructors/Field educator, 4.2, 2014, էջ 5:

¹⁰ Stū Խաչատրյան Ա., ՀՀ-ում սոցիալական աշխատանքի կրթությանը և պրակտիկային այսօր ներկայացվող մարտահրավերները/Սոցիալական քաղաքականությունը և սոցիալական աշխատանքի պրակտիկան ՀՀ-ում. արդի զարգացումներ. Գիտագործնական համաժողովի նյութերի ժողովածու-2014, Երևան, «Աստղիկ», 2015, էջ 88:

տո¹¹, որի միջոցով հիմնավորված կդառնա յուրաքանչյուր մասնագետի համար ուսուցման այս կամ այն մեթոդի ընտրությունը:

Համայնքային սոցիալական աշխատանքի գծով արդյունավետ վերապատրաստումների համակարգ ունենալու նպատակով կարևոր է վերապատրաստումների ընթացքում համադրել տեսության ուսուցման մեթոդաբանությունը փորձառական ուսուցման մեթոդների հետ: Տեսության ուսուցման գործընթացները կազմակերպելու համար անհրաժեշտ է ակտիվորեն ներառվել կրթական տարաբնույթ գործընթացներում: Բայց քանի որ համայնքային սոցիալական աշխատանքի գործող մասնագետներն ունեն աշխատանքային հիմնական զբաղվածություն, կարող են հեռու գտնվել կրթական հաստատություններից, որտեղ սովորաբար կազմակերպվում են այդպիսի գործընթացները, ապա առաջարկվում է նրանց համար վերապատրաստումները կազմակերպել հեռավար ուսուցման մեթոդներով:

Հեռավար ուսուցումը սոցիալական աշխատանքում նորություն չէ: Այն նպատակ ունի սոցիալական աշխատանքի դասընթացներն ավելի հասանելի և մատչելի դարձնել նրանց համար, ովքեր ունեն զբաղվածության, ժամանակային, տեղաշարժման և մի շարք այլ բնույթի խնդիրներ առկա ուսուցման մեթոդաբանությամբ ուսանելու համար¹²: Միևնույն ժամանակ, հեռավար ուսուցման բացասական

---

¹¹ Տե՛ս Սահակյան Ա., Հարատև կրթություն. սոցիալական աշխատողների հարատև կրթության առանձնահատկությունները ՀՀ-ում: Սոցիալական աշխատանքի տեսությունը, կրթությունն ու պրակտիկան արդի բարեփոխումների համատեքստում. Գիտագործնական համաժողովի նյութերի ժողովածու-2012, Երևան, «Ասողիկ», 2013, էջ 95:

¹² Տե՛ս Distance education in social work: Planning, teaching and learning/Paul Abels, Springer Publishing Company, 2005, էջ 5:

հետևանքների մեղմման նպատակով անհրաժեշտ կլինի ունենալ կարճաժամկետ հանդիպումներ և առերես քննարկումներ վերապատրաստողների հետ: Դրանք կարելի է կազմակերպել յուրաքանչյուր մոդուլի ուսումնասիրության ընթացքում մի քանի անգամ և ծառայեցնել անհատական կամ խմբային խորհրդատվությունների տրամադրմանը, ծագած հարցերին պարզաբանումներ ներկայացնելուն և առաջացած խնդիրներին լուծումներ տալուն: *Առցանց ուսուցման և առերես հանդիպումների համադրումն* էականորեն կնպաստի համայնքային սոցիալական աշխատողների վերապատրաստումների արդյունավետության բարձրացմանը:

Այսպիսի մեթոդաբանությամբ սոցիալական աշխատողների վերապատրաստումներ արդեն իրականացվում են *ԵՊՀ սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի հեռուսուցման լաբորատորիայի կողմից*, սակայն այն եզակի է իր գործունեությամբ, չնայած որ ունի մասնաճյուղեր Հայաստանի երեք քաղաքներում¹³: Բացի դրանից՝ համայնքային սոցիալական աշխատանքի մասնագետների մեծ հոսքը սպասարկելու և նրանց նեղ մասնագիտացում ենթադրող վերապատրաստումներն ապահովելու համար անհրաժեշտ է, որ լաբորատորիան առաջարկի համայնքային սոցիալական աշխատանքի գծով վերապատրաստումների կրթական առանձին ծրագիր՝ իր բոլոր բաղադրիչներով:

Պրակտիկայում վերապատրաստվողներին ուղղորդելու համար նպատակահարմար կլինի կազմակերպել տեղերում նրանց խորհրդատվությունների տրամադրումը ոլորտի փորձագետների և

---

¹³ Տե՛ս ԵՊՀ պաշտոնական կայք, <http://www.y-su.am/faculties/hy/Sociology/section/structure/amb/132>, 17.03.2018, ժամը 11:40:

կրթական հաստատությունների մասնագետների կողմից: Նման խորհրդատվություններն ուղղված կլինեն նաև համայնքային սոցիալական աշխատողների գործունեության ընթացքում մասնագիտական սկզբունքների և չափորոշիչների կիրառմանը նպաստելուն:

Պրակտիկ գործունեության ընթացքում համայնքային սոցիալական աշխատողներին հնարավոր է աջակցել նաև համայնքներում համապատասխան ուղղվածությամբ սուպերվիզիայի ծառայություններ կազմակերպելու միջոցով: Սոցիալական աշխատանքում *սուպերվիզիան* սահմանվում է որպես համագործակցության վրա հիմնված ընթացակարգերի ամբողջություն, որի դեպքում սուպերվիզիա իրականացնող մասնագետը *վարչական, կրթական և աջակցային մեթոդների* կիրառման միջոցով նպաստում է սուպերվիզիա ստացող *մասնագետի աճին և նրա կողմից մարտցվող ծառայությունների արդյունավետության բարձրացմանը*¹⁴:

Համայնքային սոցիալական աշխատողների ուղղորդող պրակտիկական և սուպերվիզիայի ծառայությունների ներդրումը ՀՀ համայնքներում կարևոր նշանակություն կունենան նաև այն մասնագետների կարողությունների զարգացման համար, ովքեր ունեն սոցիալական աշխատանքի կրթություն, սակայն կարիք ունեն ձեռք բերելու մասնագիտական փորձ:

Գիտելիքահեն կրթության և փորձառական ուսուցման մեթոդների օպտիմալ զուգակցման ապահովումը կարևոր խնդիր է նաև սոցիալական աշխատանքի կադրեր պատրաստող կրթական հաստատությունների համար, որոնց դեպքում կրթական գործընթացներ

---

¹⁴ Տե՛ս Անտոնյան Մ., Սահակյան Ա., Խաչատրյան Ա., Մարկոսյան Ռ., Գեղամյան Ն., Ոսկանյան Ա., Սուպերվիզիան սոցիալական աշխատանքում. ուսումնական ձեռնարկ, ԵՊՀ հրատ., Երևան, 2016, էջ 7:

ըը կազմակերպվում են գիտելիքահեն ուսուցման մեթոդների ճնշող մեծամասնությամբ: Այս իրավիճակն առաջացնում է դաշտային աշխատանքների և ուսումնական պրակտիկայի վերակազմակերպման, ինչպես նաև լսարանային պայմաններում գործնական հմտությունների ուսուցման հնարավորությունների ընդլայնման անհրաժեշտություն:

Համայնքային սոցիալական աշխատանքի գծով կադրերի պատրաստման և վերապատրաստման գործընթացներում էական ազդեցություն կարող է ունենալ նաև նրանց շարունակական շփու-մը մասնագիտական հանրային հետ: Դա ենթադրում է ակտիվ մասնակցություն մասնագիտության հիմնախնդիրներն արծարծող կամ զարգացման հեռանկարներին վերաբերող գիտական, հետազոտական աշխատանքներին, համապատասխան ուղղվածություն ունեցող միջոցառումներին:

Այսպիսով՝ կարող ենք եզրակացնել, որ մեր երկրում ներդրված են համայնքային սոցիալական աշխատանքի պատրաստման և վերապատրաստման ընթացակարգեր, մեխանիզմներ, սակայն դրանք շատ բազմազան են, խիստ տարանջատված, երբեմն՝ նույնիսկ միմյանց հակասող: Այնինչ ներկայումս անհրաժեշտ է հարթել նման բոլոր խնդիրները համայնքային սոցիալական աշխատանքի զարգացման նոր փուլի կողմից առաջադրվող մարտահրավերներին արդյունավետորեն արձագանքելու համար: Այդ նպատակով առաջարկվում է Հայաստանում համայնքային սոցիալական աշխատանքի կադրերի պատրաստման և վերապատրաստման գործընթացները կազմակերպել՝ առաջնորդվելով հետևյալ սկզբունքներով և մոտեցումներով.

- *Համայնքային սոցիալական աշխատողների պատրաստման համար.*

1. ուսումնական պրակտիկայի վերակազմակերպման միջոցով ապահովել դրա կարևոր դերը սոցիալական աշխատանքի բարձրագույն կրթության համակարգում,

2. խթանել փորձառական ուսուցման մեթոդների կիրառումը լսարանային պայմաններում,

3. պարբերաբար իրականացնել համայնքային սոցիալական աշխատանքի ոլորտում կուտակված փորձի ուսումնասիրությանը և վերլուծությանն ուղղված աշխատանքներ, ստացված արդյունքների մասին շարունակաբար իրազեկել ուսանողներին, որպեսզի նրանք կարողանան հետևել ոլորտի փոփոխություններին,

4. ստեղծել նախադրյալներ մոտ ապագայում համայնքային սոցիալական աշխատանքի գծով նեղ մասնագիտացմամբ կրթական ծրագրեր իրականացնելու համար:

- *Համայնքային սոցիալական աշխատողների վերապատրաստման և շարունակական կրթության ապահովման համար.*

1. իրականացնել մասնագետների գիտելիքների նախնական գնահատում, որից հետո կազմակերպել նրանց մասնագիտական վերապատրաստումները,

2. համայնքային սոցիալական աշխատանքի գծով կրթություն ստանալու կամ գիտելիքները համալրելու կարիք ունեցող մասնագետների համար կազմակերպել համայնքային սոցիալական աշխատանքի հեռավար դասընթացներ՝ զուգակցելով դրանք նաև առերես հանդիպումներով,

3. հեռավար դասընթացների համար մշակել համայնքային սոցիալական աշխատանքին վերաբերող առանձին ուսումնական ծրագրեր, մոդուլներ, ուսումնաօժանդակ նյութեր,

4. համայնքներում մասնագետների ուսումնական պրակտիկան կամ փորձնական գործունեությունը կազմակերպելու ու մասնագիտական փորձի կիրառումն ուղղորդելու համար ներդնել համայնքային սոցիալական աշխատանքի գծով խորհրդատվական կամ սուպերվիզիայի ծառայություններ, այդ նպատակով համագործակցել ոլորտի փորձագետների կամ կրթական հաստատությունների մասնագետների հետ,

5. ապահովել վերապատրաստումների շարունակականությունը և թեմատիկ համապատասխանեցումը մասնագետների կրթական կարիքներին,

6. նպաստել համայնքային սոցիալական աշխատողների շփմանը մասնագիտական հանրության հետ, խթանել նրանց մասնակցությունը մասնագիտական, գիտական, հետազոտական, օրենսդրական և այլ ուղղվածության տարբեր միջոցառումներին:

Առաջարկվող քայլերը, կարելի է ասել, ներկայացնում են համայնքային սոցիալական աշխատողների պատրաստման և վերապատրաստման յուրօրինակ մոդել, որը տեղայնացված է և հարմարեցված հայաստանյան մասնագետների կարիքներին ու խնդիրներին, և որի կիրառումը հրատապ է՝ պայմանավորված մեր երկրում համայնքային սոցիալական աշխատանքի զարգացման նոր փուլի մեկնարկով:

COMMUNITY SOCIAL WORKERS' PREPARATION AND TRAINING ISSUES IN THE REPUBLIC OF ARMENIA

Yevgine Vardanyan

*Ph.D, Assistant Professor at the Department of Social Work and Social
Technologies, Yerevan State University*

Community social work has passed to a new degree of its development in Armenia. The processes that have enhanced those changes mainly take place in legal level. The aim of those legislative changes are to contribute to the further development of community social work in Armenia. But if in the legal level the main necessary mechanisms and procedures have already been developed, there are still a lot of issues related to human resources development.

The aim of this article is to analyze the experience that we already have in the processes of community social workers' preparation and training, reveal the main problems related to that and to suggest the possible solutions for those problems, which refer both to organizational aspects and methodological issues.